

ZAPISNIK
sa Četvrte sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore,
održane 28. marta 2017. godine

Sjednica je počela u 10 sati i 35 minuta.

Sjednici je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sljedeći članovi/ce Odbora: dr Suad Numanović, Mirsad Murić, mr Mihailo Anđušić, Nada Drobnjak i dr Nedžad Drešević.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali mr Dragan Pejanović, državni sekretar u Ministarstvu unutrašnjih poslova i nacionalni koordinator za NATO i Zora Čizmović, načelnica Odjeljenja za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama u Ministarstvu unutrašnjih poslova.

Sjednici je, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovao Muhamed Gjokaj, predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

Sjednicu su pratili predstavnici medija.

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

DNEVNI RED:

- Usvajanje Zapisnika sa Treće sjednice Odbora, održane 7. marta 2017. godine -

- 1. PREDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAŠTITI PODATAKA O LIČNOSTI;**
- 2. USVAJANJE INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U PERIODU JANUAR- MART 2017. GODINE:**
 - (1) Informacija o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Mihaila Anđušića na Seminaru o sprovođenju Zaključaka drugog ciklusa monitoringa implementacije Okvirne konvencije Savjeta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina od strane Crne Gore, održanom u Podgorici, 7. februara 2017. godine;
 - (2) Informacija o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Konferenciji „Zaustavimo nasilje nad djecom“ koju su organizovali Vlada Crne Gore i Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori, 27. februara 2017. godine u Podgorici;
 - (3) Informacija sa Sastanka predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa pedijatricom dr Nadine Burke Harris, održanog u Podgorici, 28. februara 2017. godine;
 - (4) Informacija o učešću predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode na Radionici „Etika i sprječavanje sukoba interesa“, održanoj u Podgorici, 8. marta 2017. godine;
 - (5) Informacija sa Sastanka predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa predsjednikom Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, Pedrom Agramuntom, održanog u Podgorici, 16. marta 2017. godine
- 3. TEKUĆA PITANJA.**

Zapisnik sa Treće sjednice Odbora, održane 7. marta 2017. godine usvojen je jednoglasno, bez primjedbi.

PRVA TAČKA - PREDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAŠTITI PODATAKA O LIČNOSTI

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je podsjetio da je prilikom razmatranja Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2015. godinu, na sjednici Odbora za ljudska prava i slobode ukazano na probleme nastale postavljanjem video nadzora na javnim površinama i prebacivanjem odgovornosti i nadležnosti sa jedne institucije na druge. Uvjeren je da će izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti taj problem biti riješen na zadovoljstvo svih građana.

Ovlašćeni predstavnik predlagača mr Dragan Pejanović, državni sekretar u Ministarstvu unutrašnjih poslova i nacionalni koordinator za NATO je saopštio da je osnovni cilj Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti da se doprinese zaštiti ljudskih prava i sloboda svih građana, koja je zajemčena Ustavom Crne Gore. Podsjetio je da je dio korpusa ljudskih prava povezan sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti i jedan od razloga za izmjene i dopune ovog Zakona je regulisanje video nadzora javnih površina koje treba upodobiti sa visokim međunarodnim standardima.

Predstavio je četiri ključna pitanja uređena Predlogom zakona: prvo je da se Predlogom zakona decidno propisuje da je neophodna prethodna saglasnost Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama kada se uvodi video nadzor javnih površina, čime se stvaraju uslovi da Agencija u svakom konkretnom slučaju procijeni opravdanost zahtjeva za uvođenje video nadzora, a drugo pitanje je da se rok za čuvanje snimaka video nadzora smanjuje sa godinu dana na šest mjeseci, čime će se smanjiti i materijalni troškovi. Treće pitanje se tiče mogućnosti za korišćenje video zapisa kao dokaza u sudskim postupcima, pa je Predlogom zakona propisano da onaj ko vrši snimanje javnih površina mora da postupa shodno članu 35 Zakona kojim se propisuju pravila vršenja video nadzora i članu 37 kojim je propisano da se o video nadzoru vodi evidencija koja se prijavljuje Agenciji. Dobili su sugestiju Zajednice opština i njihov predlog amandmana koji je predložio Zakonodavni odbor, a sa kojim su se kao predlagač usaglasili. Prihvaćenim Amandmanom Zakonodavnog odbora utvrđeno je da nelegalni video nadzor uklanja subjekat koji upravlja javnom površinom, odnosno objektom na kojem su postavljena sredstva kojima se vrši video nadzor.

U raspravi su učestvovali: poslanici dr Halil Duković, Nada Drobnjak, predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Muhamed Gjokaj, poslanik dr Suad Numanović, načelnica Odjeljenja za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama u Ministarstvu unutrašnjih poslova Zora Čizmović i poslanik mr Mihailo Anđušić.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je ukazao na dvije ključne stvari definisane Predlogom zakona: da nije dozvoljeno postavljanje kamera na javnim površinama bez saglasnosti Agencije, a druga bitna činjenica je koji subjekt treba da ukloni nelegalno postavljene kamere sa javnih površina. Podsjetio je da u Predlogu zakona koji su poslanici dobili decidno je bilo utvrđeno da to radi komunalna policija, kao jedan subjekt. Takodje, u saznanju su da je na Zakonodavnom odboru prihvaćena inicijativa Zajednice opština. Ipak smatra da je rješenje prvobitno propisano Predlogom zakona bolje od rješenja utvrđenog Amandmanom Zakonodavnog odbora, jer je bio precizno utvrđen jedan subjekt – komunalna policija, koja bi izvršavala pravosnažna rješenja i uklanjala kamere.

Poslanica Nada Drobnyak je saopštila da je dilema u vezi sa uklanjanjem nelegalnog video nadzora sa javnih površina riješena na sjednici Zakonodavnog odbora. Iako je i njoj u početku bio logičan predlog Ministarstva unutrašnjih poslova da to treba da radi komunalna policija, u međuvremenu je na sjednici Zakonodavnog odbora upoznata sa inicijativom Zajednice opština za podnošenje amandmana kojim bi se izmijenila ta odredba. Uvjerena je da su članovi Zakonodavnog odbora u saradnji sa predstavnicima predlagača na najbolji mogući način definisali tu odredbu, sa kojom je saglasna.

Podsjećajući da rješenje o uklanjanju nelegalnog video nadzora donosi Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, predsjednika Odbora dr Halila Dukovića je interesovalo da li Agencija ima ovlašćenja i mogućnost da utvrdi na čijoj imovini ili objektu se nalazi video nadzor i pozvao predsjednika Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Muhameda Gjokaja, da obrazloži ingerencije Agencije povodom iznesenih dilemma.

Predsjednik Agencije je podsjetio na probleme nezakonitog postavljanja kamera od strane N.N. lica. Naveo je da Agenciji nije problem da djeluje kada utvrdi ko je rukovalac zbirke ličnih podataka, već je problem nastajao kada se ne zna ko je rukovalac i kada nema zbirke ličnih podataka. Saopštio je da je na sjednici Zakonodavnog odbora, kojoj je prisustvovao, utvrđeno rješenje po kojem nelegalno postavljene kamere sa javnih površina uklanja subjekt koji upravlja javnom površinom, odnosno objektom na kojem je nelegalno postavljen video nadzor, što je, po njegovoj ocjeni, bolje rješenje od prethodnog. Smatra da je onaj ko upravlja javnom površinom u obavezi da ukloni nelegalno postavljene video nadzor, jer rukuje zbirkom video nadzora i mora da vodi računa o tome ko postavlja video nadzor na javnim površinama. Upravljanje javnim površinama nije samo u nadležnosti opština, već i nacionalnih parkova i Morskog dobra. Istaknuto je da ovakvo zakonsko rješenje do sada nije postojalo u uporednoj praksi, ni u Evropi. Direktiva je i promijenjena zbog moderne tehnologije zbog čega su donijeti novi instituti. Pojavljuje se problem i sa dronovima i drugim oblicima modern tehnologije. Ovakvim rešenjem od sada će se moći identifikovati nelegalno postavljena kamera, što do sada nije bio slučaj. Informisao je prisutne da su pomogli njihovim savjetima da se dodje do ovog novog rešenja zbog čega mu daju punu podršku, a sa njime se možemo pohvaliti i Radnoj grupi iz člana 29 Direktive 95/46 Evropskog parlamenta i Savjeta o zaštiti pojedinaca u vezi sa obradom ličnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka.

Na pitanje poslanika dr Suada Numanovića da li su važećim Zakonom definisane kaznene mjere za N.N. lice koje postavi video nadzor, a ne ispoštuje procedure, Zora Čizmović, načelnica Odjeljenja za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama u Ministarstvu unutrašnjih poslova je saopštila da se u tom slučaju primjenjuju odredbe Zakona o opštem upravnom postupku, odnosno administrativno izvršenje rješenja. Najprije se N.N. licu i poznatom licu nalaže da u tačno određenom vremenskom roku dobrovoljno uklone nelegalni video nadzor, a ako to ne urade, onda će subjekt koji upravlja javnom površinom ili objektom morati da ga ukloni.

Poslanika mr Mihaila Anđušića je interesovalo da li su Predlogom zakona mogli biti definisani još bolji mehanizmi kontrole, jer bi organi koji vrše nadzor trebalo prvi da ustanove problem nelegalnog video nadzora, a nakon toga da postupe shodno ovlašćenjima utvrđenim Zakonom. Podsjetio je da se dešavalo da Agencija i cjelokupna javnost iz medija ili po određenim prijavama saznaju o nepravilnostima u postavljanju kamera.

Predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Muhamed Gjokaj je ocijenio da bez saradnje državnih i organa lokalne samouprave nema efikasnog sprovođenja zakona. Sa jednim brojem opština Agencija ima dobru saradnju i

zahvaljujući takvoj saradnji sa Komunalnom policijom opštine Kotor riješili su problem nelegalno postavljene kamere na javnim površinama. Očekuje se da će se predloženim zakonskim rješenjima na još bolji način rješavati postojeći problem.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je uvjeren da će se jačanjem svijesti građana koji bi nadležnim institucijama trebalo da prijavljuju nelegalno postavljene video nadzor doprinijeti poboljšanju stanja u ovoj oblasti. Nada se da će Zakon biti djelotvoran i da će doprinijeti rješavanju dugogodišnjih problema prouzrokovanih postavljanjem nelegalnog video nadzora koji je ugrožavao privatnost građana.

Nakon rasprave, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova „za“) podržao Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i na osnovu člana 69 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore podnio Skupštini

IZVJEŠTAJ

O RAZMATRANJU PREDLOGA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAŠTITI PODATAKA O LIČNOSTI

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, kao matični odbor, na Četvrtoj sjednici, održanoj 28. marta 2017. godine razmotrio je PREDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAŠTITI PODATAKA O LIČNOSTI, koji je podnijela Vlada Crne Gore.

Nakon uvodnih napomena predstavnika predlagača, mr Dragana Pejanovića iz Ministarstva unutrašnjih poslova, Odbor je jednoglasno (sa šest glasova „za“) podržao Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i predlaže Skupštini da ga usvoji.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik dr Suad Numanović, član Odbora.

DRUGA TAČKA- USVAJANJE INFORMACIJA O AKTIVNOSTIMA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U PERIODU JANUAR- MART 2017. GODINE:

- (1) Informacija o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Mihaila Anđušića na Seminaru o sprovođenju zaključaka drugog ciklusa monitoringa implementacije Okvirne konvencije Savjeta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina od strane Crne Gore, održanom u Podgorici, 7. februara 2017. godine;
- (2) Informacija o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Konferenciji „Zaustavimo nasilje nad djecom“ koju su organizovali Vlada Crne Gore i Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori, 27. februara 2017. godine u Podgorici;
- (3) Informacija sa Sastanka predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa pedijatricom dr Nadine Burke Harris, održanog u Podgorici, 28. februara 2017. godine;
- (4) Informacija o učešću predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode na Radionici „Etika i sprječavanje sukoba interesa“, održanoj u Podgorici, 8. marta 2017. godine;
- (5) Informacija sa Sastanka predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa predsjednikom Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, Pedrom Agramuntom, održanog u Podgorici, 16. marta 2017. godine

Članovi Odbora za ljudska prava i slobode jednoglasno su prihvatili pet navedenih Informacija o aktivnostima Odbora za ljudska prava i slobode u periodu januar-mart 2017. godine.

Odlučeno je da, u skladu sa uobičajenom praksom, Informacije budu sastavni dio Zapisnika sa Četvrte sjednice Odbora

TREĆA TAČKA – TEKUĆA PITANJA

Poslanica Nada Drobnjak je uputila pohvale službi Odbora, navodeći da radi izvanredno i poslanicima daje sve potrebne informacije, na usluzi je, nema toga što bi se moglo reći kao primjedba, osim jednog. Smatra da i Odbor za ljudska prava i slobode mora da poštuje sve zakone, pa i Zakon o rodnoj ravnopravnosti. Zamolila je sekretarku Odbora da se kao takva potpisuje, navodeći da su joj na sjednici dostavljena dva dokumenta koja ostaju u Arhivi kao trajni trag da ovaj Odbor ne poštuje navedeni Zakon. Neće govoriti o kaznenim odredbama, neće prijavljivati, ali je zamolila da se poštuje Zakon.

Takođe, u okviru Tekućih pitanja predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Muhamed Gjokaj se osvrnuo na navode sadržane u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2016. godinu u kojima je konstatovano “*Do danas nijedan slučaj zaštite podataka nije iznesen pred sud, osim što su tražena relevantna mišljenja Ustavnog suda.*” S tim u vezi, saopštio je da su od Vrhovnog suda zatražili informaciju da li je bilo sudskih postupaka za krivično djelo iz člana 176 Krivičnog zakonika. Obaviješteni su da su u 2016. godini pred sudovima u Crnoj Gori bila dva predmeta za krivično djelo neovlašćeno prikupljanje i korišćenje ličnih podataka, od kojih je jedan završen, a drugi u toku.

Povodom Poziva upućenog predsjedniku i članovima Odbora za ljudska prava i slobode za učešće na sastanku sa ekspertkinjom Evropske komisije za oblast ljudskih prava Ivanom Roanjom, koji će se održati 6. aprila 2017. godine, članovi Odbora su potvrdili učešće.

Sjednica je završena u 11 sati i 5 minuta.

SASTAVNI DIO ZAPISNIKA SU:

- (1) Informacija o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Mihaila Anđušića na Seminaru o sprovođenju zaključaka drugog ciklusa monitoringa implementacije Okvirne konvencije Savjeta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina od strane Crne Gore, održanom u Podgorici, 7. februara 2017. godine;
- (2) Informacija o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Konferenciji „Zaustavimo nasilje nad djecom“ koju su organizovali Vlada Crne Gore i Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori, 27. februara 2017. godine u Podgorici;
- (3) Informacija sa Sastanka predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa pedijatricom dr Nadine Burke Harris, održanog u Podgorici, 28. februara 2017. godine;
- (4) Informacija o učešću predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode na Radionici „Etika i sprječavanje sukoba interesa“, održanoj u Podgorici, 8. marta 2017. godine;
- (5) Informacija sa Sastanka predsjednika i članova Odbora za ljudska prava i slobode sa predsjednikom Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, Pedrom Agramuntom, održanog u Podgorici, 16. marta 2017. godine.

INFORMACIJA
O UČEŠĆU ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE,
POSLANIKA MIHAILA ANĐUŠIĆA NA SEMINARU O SPROVOĐENJU ZAKLJUČAKA
DRUGOG CIKLUSA MONITORINGA IMPLEMENTACIJE OKVIRNE KONVENCIJE
SAVJETA EVROPE ZA ZAŠTITU NACIONALNIH MANJINA OD STRANE CRNE GORE,
održanom u Podgorici, 7. februara 2017. godine

Poslanik Mihailo Anđušić, član Odbora za ljudska prava i slobode učestvovao je na Seminaru o sprovođenju zaključaka drugog ciklusa monitoringa implementacije Okvirne konvencije Savjeta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina od strane Crne Gore, održanom 7. februara 2017. godine u Podgorici.

Na Seminaru koji je organizovan u saradnji Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Savjeta Evrope učestvovali su predstavnici državnih institucija, lokalnih samouprava, savjeta manjinskih naroda, nevladinih organizacija, kao i predstavnici Savjetodavnog odbora Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina.

Seminar je otvorio ministar za ljudska i manjinska prava Mehmed Zenka koji je podsjetio na tradicionalno dobre međuetničke odnose u Crnoj Gori u kojoj manjinski narodi i država dijele iste vrijednosti. Naglasio je da su uprkos brojnim izazovima u Crnoj Gori očuvane vrijednosti suživota i tolerancije. Svi subjekti su posvećeni jačanju svijesti o značaju različitih kulturnih, etničkih i vjerskih zajednica koje dijele zajednički prostor na kojem održavaju otvorenu interakciju i uzajamno poštovanje. Zahvaljujući bogatstvu svoje kulturne baštine i zavidnom mozaiku raznovrsnosti Crna Gora se može smatrati velikom zemljom pošto je u demografskom smislu karakteriše prisustvo različitih etničkih zajednica na relativno malom prostoru. Crna Gora je posvećena unapređenju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i konstantno ulaže napore u promovisanju zaštite ovih prava. Ministar je saopštio da Crna Gora uspješno slijedi načela Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, kao i da su u posljednje vrijeme intenzivirane aktivnosti u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda. Informisao je da je u sadašnjem sastavu Vlade Crne Gore, od 18 ministara, osam pripadnika manjinskih naroda. Smatra da u narednom periodu veću pažnju treba posvetiti obezbjeđivanju zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda po dubini. Istakao je da su manjine bogatstvo Crne Gore i da su učestvovali u svim progresivnim procesima u Crnoj Gori. Ministar Zenka je zaključio da je nacionalna politika usmjerena ka razumijevanju složenosti multikulturalnog društva, uz uvažavanje činjenice da je raznolikost unutar takvog društva moguće očuvati samo udruženim snagama, putem uzajamnog razumijevanja i poštovanja.

Uvodna izlaganja imali su predsjednica Savjetodavnog odbora Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Petra Roter i generalni direktor Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica Leon Gjokaj.

Petra Roter, predsjednica Savjetodavnog odbora Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina je pozvala učesnike događaja na otvoren dijalog i diskusiju o svim pitanjima u vezi sa zaštitom nacionalnih manjina, s obzirom da je cilj Seminara da se razmotre preostale preporuke i pruže smjernice za rješavanje određenih pitanja. Podsjetila je da je članstvo Crne Gore u Okvirnoj konvenciji priznato 6. juna 2006. godine i da je Savjetodavni odbor usvojio Drugo mišljenje za Crnu Goru u junu 2013. godine, dok je Komitet ministara usvojio Rezoluciju u martu 2015. Ocijenila je da je saradnja Savjetodavnog odbora sa crnogorskim vlastima na izuzetnom nivou što u drugim državama ističu kao primjer dobre prakse. Podsjetila je da je u junu 2016. godine u Strazburu organizovan sličan seminar za predstavnike nadležnih institucija Crne Gore koji će učestvovati u pripremi Trećeg izvještaja Crne Gore o implementaciji Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina. Pojasnila je da delegacija Savjetodavnog odbora nije u Crnoj Gori radi ocjene stanja, već da bi dali odgovore na konkretna pitanja i moguće dileme u vezi sa Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina.

Leon Gjokaj, generalni direktor Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica je predstavio normativni i institucionalni okvir za zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori. Istakao je da je jedan od

osnovnih ciljeva Crne Gore puna integracija manjinskih naroda, uz očuvanje njihove nacionalne posebnosti i zaštite njihovih prava, kao i unapređenje manjinskih prava i sloboda kroz jačanje rada postojećih institucija. U pojedinim oblastima društvenog života značajnim za manjinske narode preduzete mjere rezultiraju punim poštovanjem međunarodnih standarda i dostignuća modernih demokratija, a težnja je da se u onim oblastima u kojima nijesu postignuti željeni rezultati dostignu nivoi koji će legitimisati Crnu Goru i njenu posvećenost daljem unapređenju tradicionalno dobrih odnosa. Saopštio je da je Crna Gora bila uključena u regionalni projekat Savjeta Evrope i Evropske unije „Unapređenje ljudskih prava i zaštita manjina u jugoistočnoj Evropi“ koji je imao za cilj da poboljša pristup pravima manjina na raznim nivoima vlasti, u skladu sa standardima Savjeta Evrope u ovoj oblasti, a prije svega u skladu sa Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina i Evropskom poveljom o regionalnim i manjinskim jezicima. Tokom projekta prepoznata je i ojačana uloga lokalnih samouprava u zaštiti prava manjinskih naroda.

Gjokaj je istakao da je obrazovanje pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica jedna od prioritarnih oblasti djelovanja u cilju njihove potpune uključenosti u sve društvene tokove. Podsjetio je i da je prvi Crnogorsko-romski/Romsko – crnogorski rječnik objavljen 2. septembra 2015. godine u izdanju Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva i da su finansijska sredstva za izradu Rječnika obezbijedena u budžetu Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

Kada je riječ o informisanju pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica putem štampanih medija u Crnoj Gori najveći broj se izdaje na albanskom, hrvatskom, romskom i bosanskom jeziku. Štampani mediji se uglavnom finansiraju iz sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, izuzev nedjeljnika „Koha Javore“ koji se finansira iz sredstava Skupštine Crne Gore.

Generalni direktor Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica je zaključio da u narednom periodu, kroz multidisciplinarni pristup, treba aktivno raditi na smanjenju etničke distance i poboljšanju srazmjerne zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima, organima lokalnih samouprava i javnim službama, a sve u cilju njihove pune integracije u crnogorsko društvo.

Potpredsjednica Savjetodavnog odbora Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Brigita Buš je predstavila Treći tematski komentar Savjetodavnog odbora koji se odnosi na upotrebu jezika nacionalnih manjina. Ukazala je da je jezik suštinski element na osnovu kog se osobe identifikuju i da razumijevanje jezičkih prava podrazumijeva uzimanje u obzir multidimenzionalnosti jezika. Tri su važne perspektive sa kojih treba sagledati upotrebu jezika: identifikacija, instrumentalizacija i interakcija. Pojasnila je da identifikacija podrazumijeva pravo na izražavanje, instrumentalizacija se odnosi na pravo nacionalnih manjina da dobiju informacije pod istim uslovima kao i drugi članovi društva, dok interakcija podrazumijeva socijalnu dimenziju, odnosno komunikaciju uprkos razlikama. Istakla je da je jezik sredstvo za uživanje drugih prava i da je potrebno razvijati inkluzivne politike koje se zasnivaju na izražavanju različitosti, jednakom pristupu pravima i omogućavanju socijalne interakcije i inkluzije. Naglasila je da se Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina odnosi na društvo u cjelini, a ne samo na manjine i da je njen cilj promovisanje tolerancije i međusobnog razumijevanja. Smatra da svi jezici manjina treba da budu audio-vizuelno prisutni u društvu.

Predsjednica Savjetodavnog odbora Petra Roter je govorila o Četvrtom tematskom komentaru u kojem su predstavljeni glavni ciljevi Okvirne konvencije i data objašnjenja za tumačenje pojedinih odredbi. Naglasila je da Okvirna konvencija ne sadrži definiciju nacionalne manjine, jer njen cilj nije da odgovori na pitanje koga treba zaštititi, već da pomogne u upravljanju različitostima. Pojasnila je da je sloboda samoizjašnjavanja ključna i da ima dvije dimenzije - multidimenzionalni aspekt, koji podrazumijeva da pojedinac istovremeno može da ima više identiteta i situacioni aspekt, po kojem pojedinac ima pravo da se u određenim situacijama izjasni kao manjina, ukoliko to želi, a u drugim da se tako ne identifikuje.

U okviru tematske rasprave o suzbijanju netrpeljivosti, rasizma i ksenofobije, naročito protiv Roma govorili su Sokolj Beganaj, samostalni savjetnik u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i Samir Jaha, predsjednik NVO „Mladi Romi“. Bilo je riječi o potrebi obezbjeđivanja autentične zastupljenosti Roma, sticanju ličnih dokumenata od strane interno raseljenih lica, zatvaranju kampa Konik, integraciji stanovnika kampa, kao i o pravu na obrazovanje za romsku djecu.

Sokolj Beganaj je ocijenio da je u Crnoj Gori dosta urađeno po pitanju poboljšanja položaja Roma, ali da treba preduzeti aktivnosti za rješavanje problema sa kojima se suočavaju domicilni Romi. Saopštio je da je prema podacima sa popisa stanovništva 2011. godine u Crnoj Gori bilo 8.305 pripadnika Roma i Egipćana. Mišljenja je da se u Crnoj Gori njeguju i poštuju nacionalne i vjerske razlike i da država posvećeno radi na eliminisanju svih oblika diskriminacije. Ukazao je da se Romi još uvijek suočavaju sa ozbiljnim problemima socio-ekonomske prirode. Istakao je da Romi u Crnoj Gori nemaju svoju političku partiju i da bi njihovo istupanje na političku scenu bilo veoma važno za potpunu integraciju. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava kontinuirano organizuje edukativne radionice o političkoj participaciji pripadnika manjinskih naroda. Smatra neophodnim da Romi osnaže svoje unutrašnje kapacitete ukoliko žele da riješe ključne probleme. Izlazak Roma na političku scenu mogao bi se smatrati izrazom društvenog progressa, a sa druge strane, to bi se moglo posmatrati kao buđenje svijesti samih Roma. Informisao je učesnike Seminara o odredbama Zakona o izboru odbornika i poslanika navodeći da Romi u Crnoj Gori koji čine 1,01% stanovništva teško mogu preći cenzus zbog čega bi trebalo razmotriti mogućnost izmjena Zakona kako bi se olakšalo njihovo uključivanje u politički život.

Sokolj Beganaj je podsjetio da je Vlada Crne Gore donijela niz strateških dokumenata u cilju unapređenja položaja Roma i Egipćana i da je Crna Gora učesnik regionalnog projekta Integracija Roma 2020. Istakao je da je protekloj deceniji broj romske i egipćanske djece u osnovnom obrazovanju značajno povećan, a sve je više đaka u srednjim školama i na fakultetima. U školskoj 2016/2017. godini 1.488 djece, pripadnika RE populacije pohađa osnovnu školu, 111 srednju, a 18 pripadnika RE populacije je upisano na fakultete, od čega je troje na magistarskim studijama. Poređenja radi, 2005. godine nije bilo pripadnika RE populacije na fakultetima. Saopštio je da je 10 Roma zasnovalo radni odnos u državnim organima. Kada je riječ o rješavanju pravnog statusa, saopštio je da je prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova u periodu od 7. novembra 2009. godine do februara 2017. godine 14.200 interno-raseljenih lica podnijelo zahtjev za dobijanje statusa stranca sa stalnim nastanjenjem u Crnoj Gori, od čega je oko 700 zahtjeva u proceduri. Značajna pažnja je posvećena rješavanju stambenih problema Roma. U Kampu Konik je izgrađeno 48 stambenih jedinica i zatvoren je Kamp Konik II, u Nikšiću su dodijeljene 62 stambene jedinice, od čega 16 za romske porodice, a planirana je izgradnja 94 stambene jedinice u Beranama. Prema istraživanjima Ministarstva za ljudska i manjinska prava, pripadnici RE zajednice u Crnoj Gori i dalje su najdiskriminisaniji, zbog čega je u narednom periodu neophodno preduzeti dodatne aktivnosti.

Samir Jaha je predstavio projekte NVO „Mladi Romi“ usmjerene na smanjenje predrasuda prema romskoj populaciji, jačanje zapošljivosti žena i suzbijanje ugovorenih brakova. Mišljenja je da je jaz između romske i neromske zajednice u Crnoj Gori veći danas nego 2005. godine. Naveo je da su značajne aktivnosti realizovali u saradnji sa studentima većinske zajednice iz Podgorice, Nikšića i Herceg Novog, a izdvojio je održavanje dvije debate u Podgorici, dok će jedna o ugovorenim brakovima biti održana u Nikšiću. Saopštio je da tri projekta realizuju u saradnji sa mrežom nevladinih organizacija.

Istakao je da su u februaru 2016. godine, uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, pokrenuli projekat u cilju jačanja sindikalnog i političkog aktivizma Roma. Zahvaljujući njihovoj podršci osnovani su sindikati u komunalnim preduzećima u Herceg Novom, Nikšiću i Kotoru. Naveo je da postoje inicijative za formiranje političke partije Roma i izrazio nadu da će ista biti formirana tokom ove ili naredne godine. Zaključio je da romska zajednica polaže nade za unapređenje svog položaja u novu generaciju mladih Roma.

Tokom diskusije bilo je riječi o sredstvima koja se izdvajaju za realizaciju aktivnosti utvrđenih strategijama za poboljšanje položaja Roma, stipendijama koje se dodjeljuju romskim srednjoškolcima i studentima, sredstvima Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava kojima se finansiraju projekti romske zajednice, zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda u organima državne i lokalne uprave i položaju pripadnika egipćanske zajednice u Tivtu.

U popodnevnoj sesiji održana su dva panela. Na panelu „Obrazovanje i jezička prava nacionalnih manjina“ izlaganja su imali Marash Dukaj, generalni direktor Direktorata za obrazovanje pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Ministarstvu prosvjete i Genci Nimanbegu, predsjednik Nacionalnog savjeta Albanaca. U okviru ovog panela razmotrena su pitanja postavljena u Rezoluciji Komiteta ministara o Crnoj Gori iz 2015. godine, koja su se odnosila na uključivanje pitanja od

interesa za nacionalne manjine u nastavne planove i programe, kvalitet udžbenika na jezicima manjina i napore za otklanjanje nedostataka sa kojima se romska djeca suočavaju u obrazovanju. Takođe, bilo je riječi o upotrebi manjinskih jezika u komunikaciji sa organima uprave u opštinama u kojima žive pripadnici nacionalnih manjina.

Marash Dukaj je istakao da su sistemski zakoni u oblasti obrazovanja uvažili koncept opšte ustavne garancije o obrazovanju manjina, jer je sistem usmjeren na integraciju manjina, uz očuvanje njihovog identiteta. Učenici manjinskih zajednica imaju pravo na obrazovanje na maternjem jeziku. Akcenat je na nastavnom planu i programu koji uključuje teme iz domena maternjeg jezika i književnosti, istorije, umjetnosti i kulture manjina, kao i druge sadržaje koji promovisu međusobnu toleranciju i suživot. Nastavni predmet Građansko vaspitanje uveden je kao obavezni predmet u osnovnoj školi, dok je Građansko obrazovanje izborni predmet u gimnaziji. Pored sadržaja uključenih u redovne predmetne programe, na raspolaganju je mogućnost da kroz 20% otvorenog sadržaja prepoznaju specifičnosti u smislu nacionalne kulture, istorije i umjetnosti. Ministarstvo prosvjete ima redovnu komunikaciju sa nacionalnim savjetima manjina, a dobar primjer je saradnja sa Nacionalnim savjetom Albanaca, jer je nastava na albanskom jeziku organizovana na svim nivoima obrazovanja, od predškolskog do visokog.

Zavod za školstvo kontinuirano radi na profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju nastavnika. Nudi se niz programa koji se u cjelini ili kroz teme odnose na ljudska prava i interkulturalnost. Informisao je o Projektu Savjeta Evrope i Evropske unije "Regionalna podrška inkluzivnom obrazovanju", čiji je cilj socijalna inkluzija i kohezija u najširem značenju. Škole su realizovale projekte koji su bili orijentisani ka nabavci didaktike, opremanju škola i promovisanju inkluzivne kulture. Nastavnici su kroz tzv. "teacher-net" imali priliku da prođu obuke na osnovu kreiranog paketa obuka za inkluzivno obrazovanje i da učestvuju u studijskim posjetama.

Ministarstvo prosvjete posebnu pažnju posvećuje obrazovanju RE populacije u cilju njihove pune integracije. Romska djeca iz Kampa Konik su desegregisana i pohađaju nastavu u osam gradskih škola, a Ministarstvo prosvjete im obezbjeđuje prevoz. Redovno se prate djeca u riziku od napuštanja školovanja, predlažu mjere za prevazilaženje problema, obilaze porodice i ostvaruje neposredan kontakt sa njima. Takođe, Ministarstvo prosvjete redovno obilježava 8. april, Međunarodni dan Roma. Značajni su rezultati ankete koju je Zavod sa školstvo sproveo u saradnji sa Fondom za obrazovanje Roma (REF), koji su pokazali da su sva anketirana djeca, njih 40 koji su završili osnovnu školu, željeli da nastave školovanje. Ministarstvo im je omogućilo da upišu željene smjerove u srednjim školama. Takođe, obezbjeđeno je i besplatno vanredno polaganje za sticanje četvrtog stepena srednje stručne spreme. Dukaj je najavio izmjene zakona iz oblasti obrazovanja i pozvao predstavnike savjeta manjinskih naroda da dostave svoje sugestije u cilju poboljšanja normativnog okvira koji se tiče obrazovanja pripadnika manjina.

Genci Nimanbegu je naglasio da Nacionalni savjet Albanaca u svom drugom mandatu, od 2013. godine, posebnu pažnju posvećuje obrazovanju, pa su u tom smislu organizovani pripremni sastanci sa roditeljima i zaposlenima u obrazovnom sistemu. Mišljenja je da se obrazovanje u Crnoj Gori u suštini odvija na dva jezika: južnoslovenskim jezicima i na albanskom. Podsjetio je da prve škole na albanskom jeziku u Crnoj Gori potiču još iz perioda Austro-Ugarske. Nemogućnost obrazovanja na maternjem jeziku dovodi do stanja u kojem nacija gubi svoje korjene. Naveo je da se u Crnoj Gori nastava na albanskom jeziku odvija u 12 osnovnih i četiri srednje škole, kao i da na Filozofskom fakultetu postoji studijski program za obrazovanje učitelja na albanskom jeziku. Na seminaru koji su organizovali 2014. godine identifikovali su probleme u oblasti obrazovanja albanske zajednice i donijeli konkretne zaključke koje su dostavili nadležnim organima. U zaključcima je, između ostalog, ukazano da postoje problemi u obrazovanju na albanskom jeziku, da su nastavni planovi za književnost preobimni, a da planovi za istoriju, geografiju, likovnu i muzičku kulturu takođe imaju određene nedostatke. Takođe, prevod udžbenika na albanski jezik nije adekvatan, a potrebno je preduzeti konkretnije mjere na poboljšanju mogućnosti obrazovanja albanskih studenata iz Crne Gore na univerzitetima u Albaniji i na Kosovu. Ukazao je da se zakonska mogućnost korišćenja albanskog jezika u upravnim i sudskim postupcima nedovoljno primjenjuje. Imajući u vidu važnost jezika na koju je ukazano u prethodnom panelu, Nimanbegu je mišljenja da bi u sredinama gdje je albanska zajednica zastupljena u značajnom procentu bilo dobro uvesti obavezu učenja albanskog jezika za svu djecu.

Tokom diskusije bilo je riječi o učenju hrvatskog jezika u školama u Crnoj Gori, očuvanju romskog jezika, nastavnim planovima i programima za obrazovanje na jezicima manjinskih naroda, Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama, mogućnosti uvođenja multijezičnih odjeljenja i informisanju na manjinskim jezicima.

U okviru panel diskusije na temu „Konsultativni mehanizmi: funkcionisanje savjeta nacionalnih manjina“ učesnicima Seminara su se obratili Gazmend Cuca, samostalni savjetnik u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i Momčilo Vuksanović, predsjednik Srpskog nacionalnog savjeta.

Gazmend Cuca je podsjetio na odredbe Zakona o manjinskim pravima i slobodama kojima se uređuje način osnivanja, izbor članova, funkcionisanje i finansiranje savjeta manjinskih naroda, kao i nadzor nad zakonitošću njihovog rada. Ukazao je da drugi mandat za šest nacionalnih savjeta koji djeluju u Crnoj Gori ističe ove godine, zbog čega će do kraja godine biti održane elektorske skupštine.

Momčilo Vuksanović je govorio o aktivnostima Srpskog nacionalnog savjeta i predstavio njihovu ocjenu položaja srpskog naroda u Crnoj Gori. Saopštio je da realizuju značajne aktivnosti u oblasti medija i izdavačke djelatnosti i da su zahvaljujući sredstvima Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava realizovali značajne projekte koji su doprinijeli očuvanju nacionalnog, vjerskog i kulturnog identiteta srpskog naroda u Crnoj Gori. Podsjetio je da u Crnoj Gori postoje Srpska televizija, radio, portal, časopis i izdavačka kuća. Iako su shodno Ustavu Crne Gore ćirilčno i latinično pismo ravnopravni, ocijenio je da preovladava upotreba latinice, navodeći da određene državne institucije nemaju istaknute table sa nazivima na ćirilici.

Na Seminaru je zaključeno da u Crnoj Gori vlada klima dobrih međuetničkih odnosa, tolerancije i razumijevanja. Izraženo je očekivanje da će saopštene informacije biti korisne za pripremu Trećeg izvještaja o primjeni Okvirne konvencije Savjeta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina, koji Crna Gora treba da podnese do 6. juna 2017. godine.

INFORMACIJA
O UČEŠĆU PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
DR HALILA DUKOVIĆA NA KONFERENCIJI
„ZAUSTAVIMO NASILJE NAD DJECOM“,
održanoj u Podgorici, 27. februara 2017. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković učestvovao je na Konferenciji „Zaustavimo nasilje nad djecom“, održanoj 27. februara 2017. godine u Podgorici.

Konferenciju su organizovali Vlada Crne Gore i Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori, u saradnji sa Delegacijom Evropske unije. Organizovanjem Konferencije obilježen je početak druge faze kampanje „Zaustavimo nasilje“, koju Vlada i UNICEF sprovode od jula 2016. godine. Ova faza kampanje posvećena je zaštiti djece od porodičnog nasilja i tjelesnog kažnjavanja, dok je prva faza bila usmjerena na zaštitu djece od seksualnog zlostavljanja na internetu.

Na Konferenciji su učestvovali stručnjaci, donosioci odluka, predstavnici međunarodnih i nevladinih organizacija, predstavnici država okruženja i renomirani međunarodni eksperti, među kojima su dr Nadin Burk Haris, pedijatričarka, poznata po inovativnom pristupu u rješavanju problema vezanih za negativna iskustva u djetinjstvu, prof. dr Frensis Gardner sa Univerziteta Oksford, dr Suzan Bisel, direktorka Globalnog partnerstva za zaustavljanje nasilja nad djecom i Kaia Iva, ministarka socijalne zaštite Estonije. Otvaranju Konferencije je prisustvovao i Predsjednik države Filip Vujanović.

Konferenciju su otvorili potpredsjednik Vlade za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku i ministar pravde Zoran Pažin, otpravnik poslova i šef Sektora za saradnju u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori Andre Lis i šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Benjamin Perks.

Potpredsjednik Vlade i ministar pravde Zoran Pažin je istakao da partnerstvo Vlade sa UNICEF-om daje značajne rezultate, ocjenjujući da je dostignuti nivo dječjih prava najmjerodavniji pokazatelj stepena poštovanja ljudskih prava u jednoj državi. Podsjetio je na Povelju o pravima djeteta iz 1959. godine i njenu Preambulu u kojoj se navodi da „Čovječanstvo duguje djeci najbolje što ima“. Ova

Povelja, čije preporuke nijesu pravno obavezujuće, bila je osnov za donošenje Konvencije UN o pravima djeteta koju su potpisale i ratifikovale 193 države. Njena četiri vodeća principa: pravo na život, zabrana diskriminacije, princip participacije i princip najboljeg interesa djeteta bili su vodeći principi prilikom pripreme Nacrta strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja u Crnoj Gori (2017-2021). Najavio je da će se Crna Gora pridružiti Globalnom partnerstvu za zaustavljanje nasilja nad djecom. Pažin je podsjetio na riječi britanskog pisca Čarlsa Dikensa koji je rekao da djeca u svojim malim svjetovima u kojima ostvaruju svoje egzistencije ništa tako dobro ne spoznaju i ništa tako snažno ne osjećaju kao nepravdu. Uvjeren je da je ova Konferencija na visokom nivou korak ka pravdi i ispravljaju nepravde prema djeci.

Andre Lis, otpravnik poslova i šef Sektora za saradnju u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori je istakao da je nasilje, a pogotovo nasilje nad djecom, neprihvatljivo, zbog čega Evropska unija sprovodi niz mjera u cilju zaštite njihovih prava. Naveo je da je porodica najbolje mjesto za odrastanje djeteta, ali da ista može biti i opasno okruženje. Nasilje nad djecom u porodici ne može se opravdati željom za disciplinovanjem. Saopštio je da je 21 država zabranila fizičko kažnjavanje djece, među kojima i Crna Gora, koja je to učinila nedavnim izmjenama Porodičnog zakona. Imajući u vidu da je nasilje ne samo najgori oblik diskriminacije, već i krivično djelo, istaknuto je da ne smije biti tabu tema. Nijedno dijete ne treba da živi u strahu od nasilja, posebno u svojoj porodici. Smatra da je nasilje zločin protiv kojeg se svi moramo boriti. Lis je zaključio da je neophodna promjena svijesti svakog pojedinca, kako bi se stvorilo društvo koje vrednuje ljudska prava i štiti svaku osobu.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Benjamin Perks je ukazao na važnost povezanosti roditelja i djeteta pogotovo u prvih 1000 dana života. Istakao je da nasilje i nepovoljna iskustva tokom djetinjstva poput zanemarivanja, emotivnog, fizičkog i seksualnog zlostavljanja ili disfunkcionalnog roditeljstva ugrožavaju odnos djeteta i roditelja, što ima negativne posljedice za dijete, lokalnu zajednicu i cjelokupno društvo. Postoje brojni naučni dokazi koji potvrđuju da nepovoljna iskustva u djetinjstvu i slabo vezivanje djeteta za roditelje rezultiraju zdravstvenim problemima, lošijim obrazovnim postignućima, nezaposlenošću i, često, kriminalnim i nasilnim ponašanjem. Veoma je važna rana intervencija kojom se mogu ublažiti negativna iskustva u djetinjstvu. Perks je naglasio da ulaganje u rani razvoj djeteta predstavlja najbolje ulaganje javnih sredstava, uz podsjećanje da se na rješavanje trajnih posljedica koje potiču od negativnih iskustava potroši 8% BDP-a globalne ekonomije. 40 % djece raste u lošim odnosima sa roditeljima, zbog čega treba jačati servise za podršku porodicama. Benjamin Perks je pozvao društvo da glasno i jasno prekine javni tabu kojim se prikriva problem nasilja nad djecom kako bi se doprinijelo sprječavanju i ublažavanju negativnih iskustava. Takođe je pozvao nadležne subjekte da stvore snažne i povezane servise kojima se promoviše pozitivno roditeljstvo i zaštita od nasilja i negativnih iskustava tokom čitavog djetinjstva.

Pedijatrica dr Nadin Burk Haris je predstavila svoj inovativni pristup u rješavanju problema vezanih za negativna iskustva u djetinjstvu koji sprovodi u San Francisku. Ukazala je na korelaciju negativnih iskustava sa lošim zdravstvenim stanjem. Prema rezultatima istraživanja sprovedenog u Americi 1999. godine, oko dvije trećine ispitanika je doživjelo makar jedno negativno iskustvo u djetinjstvu, a svaka osma osoba doživjela je četiri ili više takvih iskustava. Istakla je da podaci pokazuju da osobe koje su imale više od četiri negativna iskustva, imaju 2,2 puta veće šanse da obole od srčanih oboljenja, nego osobe bez takvih iskustava. Takođe, za ova lica postoji 12 puta veća vjerovatnoća za suicid, kao i četiri puta veća vjerovatnoća za obolijevanje od kancera ili Alchajmerove bolesti. Ukoliko se ne preduzme intervencija prema licima koja dožive šest ili više negativnih iskustava u djetinjstvu, njihov životni vijek se može smanjiti za 20 godina. Dokazano je da kod odraslih osoba koje su imale četiri ili više negativnih iskustava u djetinjstvu postoji veća sklonost ka pušenju, alkoholizmu i ranom stupanju u seksualne odnose. Djeca su posebno osjetljiva na ponovljene stresne situacije u djetinjstvu- toksični stres koji dovodi do multisistemskih promjena u organizmu – neuroloških, imunoloških i hormonskih. Burk Haris je osnovala Organizaciju za sprječavanje, praćenje i liječenje negativnih iskustava u djetinjstvu koja su i dalje najčešće skrivena strana javnog zdravlja. Kako bi se postigli vidljivi rezultati u ranoj intervenciji, potreban je opštedruštveni pokret podizanja nivoa svijesti i redovan skrining. U okviru prevencije potrebno je proširiti programe i javne politike koje sprječavaju negativna iskustva u djetinjstvu i ublažavaju efekte toksičnog

stresa, te podižu nivo svijesti o negativnim iskustvima u djetinjstvu. U sklopu skrininga neophodno je osigurati da svako dijete u okviru redovnog sistematskog pregleda prođe pregled radi utvrđivanja postojanja negativnih iskustava u djetinjstvu. Djeci koja dožive toksični stres potrebno je pružiti podršku kako bi se spriječile dugoročne posljedice stresa po zdravlje. Najbolje prakse u ovoj oblasti podrazumijevaju: kućne posjete, posvećenost mentalnom zdravlju, socijalni rad i intervencije koje obuhvataju dvije generacije. Zaključila je da je evidentno podizanje svijesti o ovoj temi, ali da u brojnim državama predstoji još mnogo posla.

U nastavku Konferencije ministri rada i socijalnog staranja, pravde, zdravlja, prosvjete, unutrašnjih poslova i ljudskih i manjinskih prava, čija ministarstva su uključena u izradu strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja za period 2017-2021 su iskazali punu posvećenost i spremnost Vlade Crne Gore da se suprostavi nasilju nad djecom, kao jednom od najnegativnijih fenomena u društvu. Najavili su donošenje strategije i upoznali učesnike sa specifičnim ciljevima koji će istom biti definisani.

Ministar rada i socijalnog staranja Kemal Purišić je saopštio da su specifični ciljevi strategije definisani tako da u naredne četiri godine usmjeravaju resurse države ka jačanju sistema zaštite, u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta i drugim međunarodnim dokumentima kojima se reguliše ta oblast. Ministarstvo rada i socijalnog staranja u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i partnerima, učestvovalaće u osnivanju i funkcionisanju nacionalne dječje kuće za djecu žrtve nasilja, u kojoj će se sprovoditi forenzički razgovori sa djecom koja su bila izložena seksualnom i fizičkom zlostavljanju ili nasilju u porodici, kao i medicinski pregledi, procjena traume i kratkoročni tretman.

Potpredsjednik Vlade i ministar pravde Zoran Pažin je mišljenja da je rok predviđen strategijom dug i da istu treba realizovati u kraćem vremenskom periodu. Ukazao je na potrebu umrežavanja baza podataka svih relevantnih ministarstava u oblasti nasilja nad djecom. Takođe, potrebno je uspostaviti i registar osoba osuđenih za krivična djela protiv polne slobode počinjena nad djecom. Istakao je da je potrebno voditi računa o informisanosti djece i njihovih zastupnika o pravima djeteta i dostupnim uslugama podrške u okviru pravosudnog sistema.

Ministar zdravlja Kenan Hrapović je saopštio da je zdravlje djece najveći kapital društva i pretpostavka održivog razvoja. Ukazao je na važnost jačanja zdravstvenog sistema sa fokusom na primarnu zdravstvenu zaštitu i preventivne usluge. Zlostavljanje i zanemarivanje djece nije samo javno-zdravstveni problem, već i pravno i pitanje ljudskih prava, pitanje bezbjednosti, problem kojim treba da se bave svi sektori i ukupno društvo.

Ministar prosvjete Damir Šehović je podsjetio da je Ministarstvo prosvjete, u saradnji sa UNICEF-om, školske 2005/2006. godine počelo projekat „Škola bez nasilja“ koji je namijenjen učenicima, nastavnom i nenastavnom osoblju, roditeljima i cjelokupnoj zajednici, sa ciljem da spriječi nasilje među školskom djecom. Neophodno je sprovoditi programe prevencije i edukacije u školama, kako bi đaci i zaposleni adekvatno i pravovremeno reagovali na slučajeve nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja djece, finansijske i materijalne eksploatacije i socijalne izolacije.

Ministar unutrašnjih poslova Mevludin Nuhodžić je saopštio da će MUP uložiti dodatne napore u zaštiti djece od porodičnog nasilja i fizičkog kažnjavanja. Posebnu pažnju posvetiće osposobljavanju policijskih službenika za rad sa djecom, a pogotovo sa žrtvama nasilja. Planirano je da svaki centar i odjeljenje bezbjednosti ima specijalizovane i po standardima opremljene prostorije u kojima bi policijski službenici intervjuisali djecu u prijateljskoj atmosferi. Cilj je da se ispoštuje integritet svakog djeteta.

Ministar za ljudska i manjinska prava Mehmed Zenka smatra da je prisustvo velikog broja predstavnika vlasti na Konferenciji dokaz odlučnosti Vlade u borbi protiv tog najnegativnijeg fenomena društva- nasilja nad djecom. Poručio je da djecu treba učiti toleranciji i tome da su različitosti bogatstvo, dodajući da predrasude kod djece ne postoje.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šučko Baković je saopštio da institucija Zaštitnika u ostvarivanju svog mandata i kroz redovne aktivnosti posebnu pažnju posvećuje prevenciji i zaštiti prava djeteta. Na osnovu rada sa djecom i njihovog obraćanja instituciji Zaštitnika, evidentno je da je problem nasilja nad djecom prisutan u crnogorskom društvu, a posebno problem vršnjačkog nasilja i nasilja u školama. Bilježi se porast pritužbi koje se odnose na ovu pojavu, što se može protumačiti ili kao porast

slučajeva nasilja ili objasniti činjenicom da su djeca postala slobodnija da prijavljuju nasilje i da je povećana vidljivost institucije Zaštitnika.

Kaia Iva, ministarka socijalnog staranja Estonije je predstavila iskustva ove države u zaštiti djece od nasilja, navodeći da je za postizanje rezultata neophodno koordinirano djelovanje državnih organa i nevladinog sektora. Prezentovala je ključne odredbe estonskog Zakona o zaštiti djece kojima se naglašava značaj prevencije, rane intervencije i međusektorske saradnje. Zakonom su definisane nadležnosti različitih institucija, formirana je i Državna agencija za socijalno osiguranje koja djeci pruža zaštitu na državnom i lokalnom nivou. U Estoniji kontinuirano sprovode istraživanja o nasilju nad djecom, a prema posljednjim podacima iz 2012. godine, 25 % roditelja fizičko kažnjavanje ne smatra nasiljem nad djecom. Od 2014. sprovode Program pozitivnog roditeljstva, a roditelji koji učestvuju u ovom programu imaju tri puta manje problema u odnosu sa svojom djecom. Početkom 2017. u Talinu je otvorena multidisciplinarna Dječija kuća u kojoj stručnjaci iz različitih oblasti pružaju podršku djeci.

Dr Suzan Bisel je govorila o Globalnom partnerstvu za zaustavljanje nasilja nad djecom, koje se zasniva na jasnim principima angažmana i posvećenosti da se čuje glas relevantnih subjekata. Saopštila je da je zaustavljanje nasilja nad djecom utvrđeno i Agendom 2030 koja sadrži nove ciljeve održivog razvoja. Kako bi se izgradio svijet u kojem će svako dijete rasti bez nasilja, neophodno je izgraditi i održati političku volju usmjerenu na suzbijanje nasilja, ubrzati djelovanje svih država i jačati saradnju. Partnerstvo podrazumijeva pojedinačno djelovanje država, koje su pozvane da svoje nacionalne planove i programe usklade sa ciljevima definisanim Agendom 2030. Dr Bisel je saopštila da je osnovan Fond za zaustavljanje nasilja koji okuplja više donatora i raspolaze grantovima namijenjenim podršci za ostvarenje vizije Globalnog partnerstva - svijeta u kojem svako dijete raste bez nasilja i eksploatacije.

Prof. dr Frensis Gardner, profesorica dječje i porodične psihologije na Univerzitetu Oksford je govorila o pozitivnom roditeljstvu i njegovom značaju za pravilan rast i razvoj djeteta. Saopštila je da istraživanja ukazuju da je pozitivno roditeljstvo važno za: zdravlje i dobrobit djeteta, bihevioralni i obrazovni razvoj, smanjenje nasilja nad djecom, smanjenje rizika od problematičnog ponašanja i jačanje otpornosti na stres. Objasnila je kako servisi poput prenatalnih posjeta, patronažne službe, kao i proširenje usluga predškolskog obrazovanja mogu spriječiti ili ublažiti efekat nasilja i negativnih iskustava u djetinjstvu.

Predstavila je program za roditelje koji sadrži set uspješnih roditeljskih praksi koje se mogu primjenjivati u različitim kulturnim sredinama. Saopštila je da je program raspoređen po državama na osnovu stepena njegovanja tradicionalnih vrijednosti u porodičnim odnosima i naglasila da je njegov efekat u tradicionalnim društvima jak koliko i u liberalnim.

U popodnevnom dijelu Konferencije održane su dvije panel diskusije. O negativnim iskustvima u djetinjstvu govorili su: dr Nadin Burk Haris, dr Suzan Bisel, prof. dr Svetlana Logar iz Agencije IPSOS, Maja Raičević iz Centra za ženska prava i Benjamin Perks, šef Predstavništva UNICEF-a. U okviru ovog panela istaknut je značaj razvijanja zdravog odnosa između roditelja i djece i ukazano je na aktivnosti koje je potrebno preduzeti u cilju pridruživanja Crne Gore Globalnom partnerstvu za zaustavljanje nasilja nad djecom. Takođe, predstavljeni su podaci Istraživanja IPSOS-a o nasilju nad djecom u Crnoj Gori iz januara 2017. godine i praksa nevladinog sektora u neposrednom radu sa žrtvama porodičnog nasilja. Istaknuto je da je zanemarivanje djece najčešće negativno iskustvo i da pored vidljivog zanemarivanja postoji i nevidljivo-emozivno. Zaključeno je da je brižno okruženje u prvim godinama života veoma važno za zdrav razvoj djece i da uspješno roditeljstvo ne podrazumijeva da djeca poštuju unaprijed postavljena pravila.

Svoja iskustva o pozitivnom roditeljstvu predstavili su: Jasmina Birn iz UNICEF-ove kancelarije za istraživanja Inoćenti, prof. dr Frensis Gardner, prof. dr Svetlana Logar, Marina Miranović iz Ministarstva pravde i Kristina Mihailović iz Udruženja „Roditelji“. Predstavljene su aktivnosti UNICEF-ove kancelarije za istraživanja Inoćenti koja promoviše globalne pozitivne trendove uspješnih praksi roditeljstva. Istaknuto je da su specijalizovani centri za podršku roditeljima najpopularniji servisi, a od posebne važnosti su servisi namijenjeni porodicama koje prolaze kroz neki oblik krize. U okviru tih servisa naglasak je na oslanjanju na sopstvene resurse, kako bi porodice same rješavale svoje probleme. Pozdravljeno je nedavno pokretanje telefonskog SOS servisa u Crnoj Gori koji pruža podršku roditeljima u primjeni pozitivnih roditeljskih praksi i nenasilnom vaspitanju djece. Predstavnica Ministarstva pravde je govorila o izmjenama i dopunama

Porodičnog zakona, naglašavajući da se iste uglavnom odnose na prava djece. Zakonom je propisana zabrana tjelesnog kažnjavanja djece, koje narušava pravo djeteta na dostojanstvo i tjelesni integritet. Utvrđena je mogućnost uvođenja lica za podršku djetetu u postupcima u vezi sa porodičnim odnosima, u situacijama kada suprostavljeni interesi roditelja idu na štetu djece. Lice za podršku upoznaje dijete sa njegovim pravima, pruža informacije o predmetu, toku i mogućem ishodu postupka i prenosi sudu mišljenje djeteta.

U popodnevnom dijelu Konferencije učenici Gimnazije „Slobodan Škerović“ iz Podgorice su iznijeli svoje stavove o nasilju nad djecom. Istakli su da je porodično nasilje jedan od najtežih vidova nasilja jer bi porodica trebalo da pruža zaštitu djeci. Naglasili su da ne postoji opravdanje za neprijavlivanje nasilja i poručili da se dobrom edukacijom i prevencijom, kao i udruženom akcijom cijelog sistema može stati na kraj ovoj negativnoj pojavi.

Na kraju Konferencije, Dejvid Meglaflin, zamjenik regionalnog direktora UNICEF-a za Centralnu i Istočnu Evropu i Zajednicu nezavisnih država je izrazio zadovoljstvo zbog spremnosti Vlade Crne Gore da uz podršku UNICEF-a zaustavi nasilje, zlostavljanje i zanemarivanje djece. Pozvao je učesnike Konferencije da preduzmu konkretne aktivnosti kako bi sva djeca odrastala slobodno i bez nasilja.

INFORMACIJA
SA SASTANKA PREDSJEDNIKA I ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
SA PEDIJATRICOM DR NADINE BURKE HARRIS,
održanog u Podgorici, 28. februara 2017. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković i članovi Odbora: dr Suad Numanović, Mihailo Anđušić, Mirsad Murić i Nada Drobnjak održali su sastanak sa pedijatricom dr Nadine Burke Harris koja je širom svijeta prepoznata po inovativnom pristupu u rješavanju problema vezanih za negativna iskustva u djetinjstvu. Na sastanku su učestvovali predsjednici i članovi Odbora za rodnu ravnopravnost, Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport i Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, poslanici: Pavle Goranović, dr Miodrag Radunović, mr Branka Tanasijević, Petar Porobić, Maja Bakrač i Nikola Rakočević. Na sastanku je učestvovao šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Benjamin Perks.

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje dr Miodrag Radunović je saopštio da je kao ljekar sa dugogodišnjim iskustvom i univerzitetski profesor impresioniran naučnim saznanjima koja se odnose na negativna iskustva u djetinjstvu, o kojima je informisan učešćem na Konferenciji „Zaustavimo nasilje nad djecom“, održanoj 27. februara 2017. godine. Ocijenio da je veoma dobro što se dr Burke Harris sastaje sa crnogorskim zvaničnicima i što širi znanje o ovoj značajnoj temi.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Benjamin Perks je saopštio da će se u Crnoj Gori u narednih nekoliko mjeseci realizovati druga faza Kampanje „Zaustavimo nasilje nad djecom“ koja će biti posvećena zaštiti djece od porodičnog nasilja i tjelesnog kažnjavanja. Istakao je da je Crna Gora preuzela međunarodnu obaveznu da ima jednu od liderskih uloga u Globalnom partnerstvu za zaustavljanje nasilja nad djecom.

Pedijatrica dr Nadine Burke Harris je upoznala poslanike sa naučnim saznanjima koja ukazuju koliko negativna iskustva iz djetinjstva utiču na život svake osobe. Navela je da postoje tri ključne kategorije negativnih iskustava u djetinjstvu i to: zlostavljanje, zanemarivanje i disfunkcionalno domaćinstvo, koje se mogu podijeliti u deset potkategorija. Prema Studiji dr Kaisera, objavljenoj u SAD-u 1998. godine koja sadrži rezultate istraživanja sprovedenog na 17.500 odraslih osoba, utvrđeno je da je oko dvije trećine ispitanika doživjelo makar jedno negativno iskustvo u djetinjstvu, a svaka osma osoba je doživjela četiri ili više takvih iskustava. Istakla je da postoji jasna korelacija negativnih iskustava iz djetinjstva sa lošim zdravstvenim stanjem. Po riječima dr Burke Harris da negativna iskustva u djetinjstvu dramatično povećavaju rizik kod pet od deset vodećih uzroka smrti. Podaci pokazuju da osobe koje su imale više od četiri negativna iskustva, imaju 2,2 puta veće šanse da obole od srčanih oboljenja nego osobe bez

takvih iskustava, ali i da za ova lica postoji 12 puta veća vjerovatnoća za suicid, kao i četiri puta veća vjerovatnoća za obolijevanje od kancera ili Alchajmerove bolesti.

Saopštila je da je cilj svih istraživanja i naučnog rada bio da se ukaže na biološku vezu između negativnih iskustava u djetinjstvu i bolesti, a u praksi su utvrdili da u određenim situacijama bolesti poput HIV/AIDS-a, tuberkuloze, upale pluća mogu biti prouzrokovane preživljenim negativnim iskustvima u djetinjstvu i toksičnim stresom. Ponovljene stresne situacije u djetinjstvu dovode do multisistemskih promjena u organizmu – neuroloških, imunoloških i hormonskih. Podatke ove vrste sada prikupljaju 32 države Sjedinjenih Američkih Država i distrikt Kolumbija.

Kako bi se na pravi način suočili sa problemima negativnih iskustava u djetinjstvu, neophodno je preduzeti mjere rane intervencije. Veoma je važno podizanje svijesti cjelokupne javnosti kako na nacionalnom, tako i na globalnom nivou, kao i skrining koji se obavlja u sklopu redovnih sistematskih pregleda djece kod pedijatra. Rana intervencija je veoma važna i najuspješnija je do šeste godine djeteta, jer se 90% neuroplastičnosti mozga dešava do tog uzrasta, a preostalih 10% do 25. godine života. Ukazala je da je ranu intervenciju neophodno povezati sa servisima podrške djeci i njihovim porodicama koji podrazumijevaju: kućne posjete, posvećenost mentalnom zdravlju, socijalni rad i intervencije koje obuhvataju dvije generacije. Neophodno je izgraditi zdrav odnos između roditelja i djece kako bi se ona lakše izborila sa stresnim situacijama. Zaključila je da je u narednom periodu neophodno raditi i na unapređenju naučnih saznanja u ovoj oblasti.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da je Odbor značajne i brojne aktivnosti, u saradnji sa UNICEF-om, realizovao na planu promocije i zaštite prava djeteta, s posebnim akcentom na zaštitu djece od svih vidova eksploatacije- zloupotrebe putem interneta, seksualnog iskorišćavanja i ekonomske eksploatacije. Interesovalo ga je da li postoje podaci o procentu uspješnosti liječenja osoba koje su preživjele psihičko, fizičko ili emocionalno zlostavljanje. Takođe, upitao je da li posjeduju informaciju o tome koliko roditelja koji su preživjeli traume zlostavlja svoju djecu. Ukazao je da je u medicini mnogo važno dobro uzeti anamnezu pacijenta, jer dobro uzeta anamneza predstavlja 50% dijagnoze. Podsjećajući na značaj blagovremene reakcije u medicini, upitao je koliko je vremena potrebno da se izliječi osoba koja je doživjela negativna iskustva u djetinjstvu.

Poslanik dr Suad Numanović je istakao da je nasilje nad djecom prisutno u društvima u tranziciji, ali i u razvijenim državama. Ukazao je na potrebu organizovanja šire kampanje kako bi svi u Crnoj Gori bili upoznati sa uticajem negativnih iskustava u djetinjstvu na dalji razvoj djece. Smatra i da je neophodan multidisciplinarni pristup problemu kako bi se zajedničkim naporima svih subjekata doprinijelo ranoj intervenciji.

Poslanicu Nadu Drobnjak je interesovalo da li su javne kampanje dovoljne da se promijeni stanje u ovoj oblasti, da li se upitnik koji koriste pedijatri u SAD-u može primijeniti u Crnoj Gori i da li postoje podaci o tome u kojoj mjeri su zlostavljani dječaci, a u kojoj djevojčice.

Poslanica mr Branka Tanasijević je ukazala na značaj odrastanja djeteta u funkcionalnoj porodici i potrebu da roditelji i njihova djeca kvalitetno provode zajedničko vrijeme. Ocijenila je da porodica koju formiramo liči na porodicu iz koje potičemo i da djeca koja odrastaju u sigurnom domu izrastaju u srećne odrasle ljude. Sa druge strane, zastupljeno je i porodično nasilje, koje se još uvijek doživljava kao privatni a ne društveni problem. Dijete koje odrasta u takvom okruženju je žrtva bez krivice, a negativna iskustva iz djetinjstva utiču na njegov život. Zaključila je da treba više razgovarati o funkcionalnoj porodici jer je za djecu pogubno ukoliko imaju otuđeni odnos sa roditeljima.

Poslanik Pavle Goranović je upitao u kojoj mjeri je rano obrazovanje važno u cijeloj problematici i skrenuo pažnju na neophodnost međusektorske saradnje za postizanje uspjeha u ovoj oblasti, što po njegovoj ocjeni Crnoj Gori nedostaje.

Pedijatrica dr Nadine Burke Harris je odgovorila da ne posjeduju podatke o procentu uspješnosti liječenja osoba koje su preživjele neki vid nasilja zbog toga što je razumijevanje bioloških mehanizama toksičnog stresa novina i kod njih. U praksi, velika je vjerovatnoća da roditelj koji je preživio nasilje kasnije to nasilje prenese i na svoje dijete. Saopštila je da javne kampanje nijesu dovoljne za rješavanje problema, ali predstavljaju prvi korak. Smatra da se upitnik koji koriste pedijatri u SAD-u može koristiti i u Crnoj Gori, a uz isti posjeduju i Vodič, što će biti prevedeno od strane UNICEF-a i dostavljeno nadležnim

subjektima u Crnoj Gori. Preporučila je da se skriningi djece obavljaju isključivo u zdravstvenim ordinacijama, uz obavezu ljekara da zaštiti lične podatke svakog pacijenta. Saopštila je da djevojčice bivaju češće žrtve seksualnog, a dječaci žrtve fizičkog zlostavljanja. Prema podacima, 25% djevojčica doživi seksualno zlostavljanje, dok jedan od 13 dječaka doživi ovu vrstu zlostavljanja. Dr Burke Harris se saglasila da je međusektorska saradnja od presudne važnosti za postizanje uspjeha u ovoj oblasti, jer je riječ o problemu javnog zdravlja, a ovakvim pristupom će se doprinijeti prekidanju međugeneracijskog prenošenja negativnih iskustava.

Ocijenila je da u Crnoj Gori postoji volja i spremnost za borbu sa problemom nasilja nad djecom kroz saradnju svih nadležnih subjekata. Čestitala je na do sada preduzetim aktivnostima i pokrenutoj Kampanji „Zaustavimo nasilje“.

Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je najavio da će u narednom periodu u saradnji sa Ministarstvom zdravlja posebnu pažnju posvetiti kućnim posjetama koje se organizuju za porodice novorođene djece kako bi baš u tom periodu pružali stručnu podršku roditeljima. Veoma je bitno razbiti tabu o problemu nasilja u porodici, a tokom prenatalnih posjeta ljekari treba da razgovaraju sa budućim roditeljima. Saopštio je da UNICEF preduzima aktivnosti na povećanju stope obuhvata djece ranim obrazovanjem, a nastoje obučiti vaspitače i nastavno osoblje da prepoznaju znakove traume kod djece i pravovremeno i adekvatno reaguju. Podsjetio je da je prošle godine realizovan projekat osnaživanja policijskih službenika za prepoznavanje zlostavljanja djece koje je doprinijelo da policijski službenici prepoznaju i dva slučaja internet nasilja nad djecom.

Poslanici su zahvalili dr Nadin Burke Harris na izuzetnom predavanju na kojem su se upoznali sa novim naučnim saznanjima o uticaju negativnih traumatičnih iskustava iz djetinjstva na zdravstvene probleme u kasnijem razvoju i načinu rješavanja takvih problema. Posebnu zahvalnost su uputili šefu Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori koji svojom posvećenošću i aktivnostima značajno doprinosi poboljšanju položaja djece u zaštiti njihovih prava u Crnoj Gori.

INFORMACIJA

O UČEŠĆU PREDSEDNIKA I ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE NA RADIONICI „ETIKA I SPRJEČAVANJE SUKOBIA INTERESA“, održanoj u Podgorici, 8. marta 2017. godine

Predsjednik i članovi Odbora za ljudska prava i slobode: dr Halil Duković, dr Suad Numanović, Mirsad Murić, mr Mihailo Anđušić i dr Nedžad Drešević, kao i predsjednica Odbora za antikorupciju Daliborka Pejović, član Odbora Nikola Rakočević i poslanica Maja Bakrač učestvovali su na Radionici „Etika i sprječavanje sukoba interesa“, održanoj u Podgorici, 8. marta 2017. godine.

Radionicu je organizovao Savjet Evrope u okviru Horizontalnog programa za Zapadni Balkan i Tursku – Projekta za borbu protiv ekonomskog kriminala u Crnoj Gori, a vodio je ekspert Savjeta Evrope Quentin Reed.

Radionica je nastavak aktivnosti započetih sastankom predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa ekspertom Quentin Reed-om, održanim 21. decembra 2016. godine čiji je cilj bio da ekspert Reed prikupi informacije o praktičnoj primjeni regulatornog okvira za etiku i sprječavanje sukoba interesa kod poslanika i da definiše konkretne preporuke za unaprjeđenje.

Na osnovu prikupljenih informacija od predstavnika Agencije za sprečavanje korupcije, Delegacije EU u Crnoj Gori, Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za antikorupciju Skupštine CG, ekspert Quentin Reed je pripremio Nacrt smjernica za poslanike i iste predstavio učesnicima Radionice.

Radionicu je otvorila Angela Longo, šefica programske kancelarije Savjeta Evrope u Podgorici. Podsjetila je da Projekat za borbu protiv ekonomskog kriminala u Crnoj Gori traje tri godine, a njegov cilj je da se unaprijedi sprovođenje ključnih preporuka Grupe država protiv korupcije i Komiteta eksperata za procjenu mjera protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Projektom su obuhvaćeni predstavnici Skupštine Crne Gore, Agencije za sprječavanje korupcije, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva

pravde, Uprave policije, Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, pravosuđa, kao i predstavnici nevladinih organizacija. Naglasila je da se pristup Savjeta Evrope temelji na uspostavljanju normi i standarda, jačanju institucionalnih kapaciteta koji se odnose na nacionalne prioritetne reforme i reforme koje proizilaze iz procesa pristupanja EU i praćenju sprovođenja zakona. Angela Longo je naglasila da Parlament treba da obezbijedi mehanizme za poštovanje Etičkog kodeksa poslanika, a da se od poslanika očekuje da ispunjavaju svoje obaveze i promovišu integritet i odgovornost u radu.

Goran Durutović, načelnik Odsjeka za edukacije, istraživanja, kampanje i analitiku u Agenciji za sprječavanje korupcije je saopštio da su prethodno održane radionice na temu „Etika i sprječavanje sukoba interesa“ za sudije, tužioce i policijske službenike. Smjernice o etici i sukobu interesa treba da doprinesu ispunjavanju preporuka koje je GRECO dao Crnoj Gori u okviru IV kruga evaluacije. Podsjetio je da je Agencija za sprječavanje korupcije jedan od korisnika Projekta za borbu protiv ekonomskog kriminala u Crnoj Gori, čime će biti dodatno ojačani njeni kapaciteti u sprovođenju ključnih nadležnosti u oblasti kontrole finansiranja političkih partija i izbornih kampanja, poštovanja propisa o prijavi imovine i sukobu interesa, zaštite zviždača i unapređenja etike i integriteta u javnom sektoru.

Ekspert Savjeta Evrope Quentin Reed je saopštio da bi smjernice trebalo da doprinesu unapređenju sprovođenja odredbi Zakona o sprječavanju korupcije koje se odnose na sprječavanje sukoba interesa i unapređenju sprovođenja Etičkog kodeksa poslanika. Podsjećajući da se Crna Gora obavezala na ispunjenje Preporuka GRECO-a, ocijenio je da naša država ima kompleksan pravni okvir u oblasti antikorupcije, ali nema smjernice koje bi sve to objedinile. Ukazao je da kodeksi ponašanja i smjernice uglavnom zauzimaju specifično mjesto u antikorupcijskoj legislativi, jer nijesu obavezujući, a ni fakultativni u potpunosti. Cilj smjernica je da doprinesu razumijevanju postojećih obaveza poslanika i da pruže mapu puta za ono što zakonima nije detaljno regulisano. Primjeri sadržani u smjernicama nemaju za cilj da impliciraju da se poslanici loše ponašaju, već služe kao vodič za ponašanje u određenim situacijama.

Predstavljajući Nacrt smjernica, ekspert Reed je saopštio da je dokument podijeljen u sedam poglavlja: poštovanje zakona, imunitet, marljivost, spoljni interesi i sukobi interesa, pokloni, lobiranje i prijava prihoda i imovine. Naglasio je da su poslanici dužni da poštuju ne samo zakone, već i Poslovnik Skupštine Crne Gore i Etički kodeks koji su takođe obavezujući za njih. U glasanjima koja se odnose na predloge za imenovanje, poslanici su u obavezi da glasaju na način koji zagovara zakonitost postupka. Takođe, potrebno je da se upoznaju sa svakim aktom o kojem treba da glasaju.

Podsjećajući da se imunitet poslanika odnosi na slobodu izražavanja u Skupštini i zaštitu od krivičnog gonjenja za mišljenje iznešeno tokom vršenja dužnosti u Parlamentu, ukazao je da poslanici za koje je podnijet zahtjev za skidanje imuniteta ne bi trebalo da učestvuju u tom postupku u Skupštini, niti glasaju o zahtjevu, a poželjno bi bilo da podstaknu kolege poslanike da glasaju za skidanje njihovog imuniteta.

Kako bi poslanici obezbijedili povjerenje građana u Skupštinu, potrebno je da svoju funkciju vrše uz odgovarajuću radnu etiku, da radno vrijeme posvete parlamentarnim dužnostima i javni interes ne podređuju privatnom. Ekspert je podsjetio da je funkcionalni sukob interesa regulisan i zabranjen Zakonom o sprječavanju korupcije, ali da treba izbjegavati i situacioni sukob interesa. Dok su drugi javni funkcioneri u takvim situacijama dužni da prijave privatni interes i ne učestvuju u diskusiji i odlučivanju, poslanici su izuzeti od ove obaveze. Međutim, ekspert Reed smatra da bi i poslanici trebalo da prijave postojanje privatnog interesa, a u određenim slučajevima i da se izuzmu od glasanja. Podsjetio je i na Preporuku GRECO-a za uvođenje zahtjeva za ad hoc prijavljivanje sukoba interesa poslanika.

Iako je primanje poklona u vezi sa vršenjem javne funkcije regulisano Zakonom o sprječavanju korupcije u Nacrtu smjernica je istaknuto da je poslanik dok vrši funkciju u svakoj situaciji poslanik i svaki poklon bi se mogao povezati sa vršenjem poslaničke funkcije. Ekspert Reed je naglasio da se poklonom ne smatra samo novac, već sve sa novčanom vrijednošću, kao što su usluge, prevoz, smještaj i popusti, uključujući i kredite pod povoljnim uslovima.

Profesionalno lobiranje koje je regulisano Zakonom o lobiranju se rijetko dešava u Crnoj Gori, a prisutni su pokušaji interesnih grupa i pojedinaca da utiču na poslanike direktno, zbog čega im ekspert sugeriše da vode evidenciju kontakata sa spoljnim činiocima koji su zainteresovani da utiču na njih i njihove

odluke. Prijavljivanje prihoda i imovine je zakonski dobro regulisano i uglavnom ne postoje problemi u ispunjavanju ove obaveze od strane poslanika.

U skladu sa praksom u Sloveniji, ekspert je u Aneksu Nacrta smjernica dao Predlog pisma za koje smatra da direktor Agencije za sprječavanje korupcije treba da uputi poslanicima nakon njihovog stupanja na funkciju radi upoznavanja sa obavezama u dijelu koji se tiče etike, ponašanja i prevencije korupcije.

Nakon predstavljanja Nacrta smjernica, u diskusiji je bilo riječi o: posljednjem postupku za skidanje imuniteta poslanicima Demokratskog fronta, kada je demonstrirano njihovo neprimjereno ponašanje u Skupštini, načinu upoznavanja poslanika Skupštine Crne Gore sa njihovim pravima i obavezama, odredbama Poslovnika Skupštine i procedurama za podnošenje amandmana, Planu integriteta Skupštine i obavezi prisustva poslanika sjednicama Skupštine i radnih tijela, sa akcentom na aktuelni bojkot opozicije i tim povodom predstavljen je primjer Parlamenta Albanije čijim poslanicima koji su bojkotovali rad Parlamenta nijesu isplaćivane zarade. Takođe se govorilo o mogućnostima lobiranja od strane interesnih grupa i pojedinaca u postupku donošenja zakona, prijavljivanju prihoda i imovine javnih funkcionera, kao i prijavi poklona.

Poslanik dr Suad Numanović je ocijenio pozitivnim pristup da se u jednom dokumentu objedini pravni okvir u oblasti antikorupcije. Upoznao je eksperta Reed-a sa posljednjim slučajem skidanja imuniteta poslanicima Demokratskog fronta, koji su na neprimjeren način pokušavali da se izbore za neskidanje imuniteta. Istakao je da je u Crnoj Gori za sada nije zastupljeno profesionalno lobiranje, a da je ograničen uticaj interesnih grupa na poslanike jer je za prihvatanje amandmana na predloge zakone potrebna saglasnost Vlade kada je predlagač. U vezi sa predlogom eksperta Reed-a da se poslanik u slučaju postojanja privatnog interesa izuzme iz glasanja, poslanik Numanović je prokomentarisao da bi se time moglo dovesti u pitanje vođenje državne politike i onemogućiti donošenje značajnih propisan, jer se u Skupštini Crne Gore odluke često donose tijesnom većinom.

Ekspert Quentin Reed je pojasnio da poslanik može da prijavi postojanje privatnog interesa, a da se ne izuzima iz glasanja o tom pitanju, što funkcioniše u Velikoj Britaniji i Evropskom parlamentu.

Stefan Radunović, načelnik Odsjeka za provjeru prihoda i imovine javnih funkcionera i državnih službenika, koji imaju propisanu obavezu podnošenja izvještaja o prihodima i imovini, pojasnio je proceduru podnošenja izvještaja o prihodima i imovini i njihovu provjeru od strane Agencije za sprječavanje korupcije. Nakon prijema izvještaja, u Agenciji se vrši softverska i administrativna kontrola – upoređuju se štampani i elektronski primjerak izvještaja, nakon čega se vrši poređenje sa podacima nadležnih institucija. Ukoliko se utvrde nepravilnosti, pokreće se upravni postupak, a ukoliko je prekršen Zakon, pokreće se prekršajni postupak.

Poslanik mr Mihailo Anđušić je govorio o planu integriteta koji shodno Zakonu o sprječavanju korupcije donose svi organi vlasti. Saopštio je da je plan integriteta interni antikorupcijski dokument kojim se uspostavljaju mehanizmi za efikasno funkcionisanje institucije kroz jačanje odgovornosti, pojednostavljenje procedura, povećanje transparentnosti, kontrolisanje diskrecionih ovlašćenja, jačanje etike i uvođenje efikasnog sistema. Plan integriteta sadrži: ocjenu izloženosti organa vlasti korupciji, opis radnih mjesta i poslova koji su naročito podložni korupciji, vrste rizika od korupcije, postojeće mjere kontrole, preventivne mjere za smanjenje rizika od korupcije i podatke o menadžeru integriteta. Menadžer integriteta je odgovoran za sprovođenje plana integriteta koje podrazumijeva stalno praćenje, periodičnu kontrolu rizika i ažuriranje mjera za uklanjanje, smanjivanje i praćenje mogućih uzroka i posljedica korupcije. Na navedeni način donešen je i sprovodi se Plan integriteta Skupštine Crne Gore.

Poslanik Anđušić se takođe osvrnuo na posljednji slučaj skidanja imuniteta poslanicima Demokratskog fronta kada je u Skupštini demonstrirano njihovo neprimjereno ponašanje. Ocijenio je da nijesu svi poslanici jednako odgovorni u vršenju svoje funkcije, podsjećajući da poslanici opozicije već duži vremenski period bojkotuju rad Parlamenta.

Poslanik Nikola Rakočević je sugerisao da bi pismo kojim bi poslanici bili dodatno upoznati sa svojim pravima i obavezama trebalo da zvanično uputi predsjednik Skupštine Crne Gore, a ne direktor Agencije za sprječavanje korupcije.

U drugom dijelu Radionice bilo je riječi o poštovanju Poslovnika Skupštine Crne Gore i Etičkog kodeksa poslanika.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je predstavio ključne odredbe Etičkog kodeksa poslanika, naglašavajući da ovaj akt, usvojen kao rezultat kompromisa, sadrži određene nedostatke zbog čega je neophodno pristupiti njegovim izmjenama u cilju njegove efikasne primjene. Etičkim kodeksom poslanika je utvrđeno da nadzor nad njegovom primjenom vrši Odbor za ljudska prava i slobode, a sazivanje na sjednicu zamjenik predsjednika Odbora. Kako je zamjenica predsjednika Odbora pripadala opoziciji, nijednom nije sazvala sjednicu Odbora povodom pet prijava za kršenje Kodeksa. Prvu sjednicu Odbora posvećenu kršenju Etičkog kodeksa poslanika, shodno odredbama Poslovnika Skupštine, sazvaio je tadašnji predsjednik Skupštine. Međutim, sjednica, zbog nedostatka kvoruma prouzrokovanog prelaskom jedne političke strukture iz vlasti u opoziciju, nije održana. Predsjednik Odbora je mišljenja da je zbog toga sazivanje sjednice Odbora u vezi sa kršenjem Kodeksa potrebno regulisati na način na koji je Poslovníkom regulisano sazivanje sjednica radnih tijela. Takođe, smatra da treba preispitati da li nadzorom nad primjenom Etičkog kodeksa poslanika treba da se bavi Odbor za ljudska prava i slobode ili neko drugo radno tijelo. Ocijenio je da su kazne za nepoštovanje Kodeksa - opomena, javna opomena i udaljenje sa sjednice, neadekvatne i nedovoljno rigorozne i da je potrebno uvesti novčanu kaznu.

U okviru diskusije govorilo se i o poštovanju radnih obaveza poslanika, učešću na sjednicama Skupštine i radnih tijela, aktuelnom bojkotu Parlamenta od strane opozicije, kao i mogućnosti uvođenja novčanih sankcija za nepoštovanje radnih obaveza i za neopravdano odsustvo poslanika sa sjednica.

Poslanici su ocijenili da će im pripremljene smjernice biti korisne u budućem radu i da će im pomoći u vršenju javne funkcije koja podrazumijeva poštovanje zakonskih propisa, Poslovnika Skupštine i Etičkog kodeksa poslanika.

INFORMACIJA
SA SASTANKA PREDSEDNIKA I ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
SA PREDSEDNIKOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE
SAVJETA EVROPE, PEDROM AGRAMUNTOM,
održanog u Podgorici, 16. marta 2017. godine

Predsjednik i članovi Odbora za ljudska prava i slobode: dr Halil Duković, dr Suad Numanović, Mirsad Murić, Nada Drobnjak i mr Mihailo Anđušić, zajedno sa članovima Delegacije Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope: dr Predragom Sekulićem, Marijom Čatović i Sanjom Vlahović sastali su se sa predsjednikom Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope Pedrom Agramuntom 16. marta 2017. godine.

Nakon pozdravnih riječi šefa Delegacije Skupštine Crne Gore u PSSE dr Predraga Sekulića, obratio se predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković, koji je ocijenio da se sastanak dešava u trenucima brojnih izazova za demokratsku bezbjednost Evrope u cjelini, od kojih nije pošteđena ni Crna Gora. Sve države su u određenom stepenu pogođene terorizmom, ekonomskom, izbjegličkom i bezbjednosnom krizom. Uvjeren je da Crna Gora ima snage i volje da prebrodi izazove sa kojima se suočava kako bi postala članica NATO-a i Evropske unije.

Dr Halil Duković je predstavio aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode, vezujući ih za period od 2015. godine kada je otvoren post monitoring dijalog PSSE sa Crnom Gorom. Upoznao je predsjednika PSSE sa odličnom i kontinuiranom saradnjom Odbora sa Savjetom Evrope i Evropskim parlamentom, informišući ga o učešću predstavnika Odbora na brojnim regionalnim konferencijama, sastancima, seminarima i radionicama i, s tim u vezi, apostrofirao dobro razvijenu regionalnu saradnju Odbora sa radnim tijelima drugih parlamenata nadležnim za ljudska prava sa kojima su održana četiri zajednička sastanka. Između ostalih, predsjednik Odbora je izdvojio: Sastanak sa koizvjestiocima Odbora za monitoring Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Savjeta Evrope u junu 2015. godine, Sastanak sa članovima ekspertske grupe Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima u oktobru 2015., Konferenciju „Sveobuhvatan humanitarni i politički odgovor na migracije i izbjegličku krizu u Evropi“ u decembru 2015., Radionicu za izgradnju kapaciteta predstavnika institucija Crne Gore zaduženih za pripremu državnih izvještaja o implementaciji Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina i Evropske povelje

o regionalnim ili manjinskim jezicima u junu 2016., Sastanak sa ekspertom Savjeta Evrope Quentin Reedom u decembru 2016., Seminar o sprovođenju zaključaka drugog ciklusa monitoringa implementacije Okvirne konvencije Savjeta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina od strane Crne Gore u februaru 2017. i Radionicu „Etika i sprječavanje sukoba interesa“ u martu 2017. godine.

Ukazao je na ostvareni napredak u zaštiti prava ranjivih grupa u Crnoj Gori, čemu je Odbor svojim aktivnostima značajno doprinio. Od posjete Odbora Kampu Konik I i II u junu 2011. do danas ostvaren je vidljiv napredak u inkluziji romske populacije, a posebno dobri rezultati zabilježeni su u oblasti obrazovanja i zdravstvene zaštite. Sve je veći broj romske djece koja su uključena u sistem obrazovanja, uključujući i visoko, što je u nedavnoj prošlosti bilo nezamislivo. Pripadnici RE populacije imaju pristup zdravstvenoj zaštiti kao i svi drugi građani Crne Gore.

Predsjednik Odbora je informisao i o Kontrolnom saslušanju Nacionalnog koordinatora ECRI-ja za Crnu Goru na temu: „Poštovanje obaveza Crne Gore u dijelu preporuka datih u Izvještaju ECRI-ja o Crnoj Gori, od februara 2012. godine“, održanom u maju 2013. godine, nakon kojeg je Odbor za ljudska prava i slobode dao konkretne preporuke za unapređenje stanja.

Odbor posebnu pažnju posvećuje licima sa invaliditetom, pa je povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava 2014. godine organizovao Konferenciju posvećenu njihovim pravima. Određeni napredak je ostvaren u obezbjeđivanju pristupačnosti javnim objektima za ova lica. Iako Crna Gora ima jedan od najboljih zakona u oblasti zapošljavanja i profesionalne rehabilitacije lica sa invaliditetom, čiji cilj je bio da im se omogući lakše zapošljavanje, u dosadašnjem periodu prisutna je veća spremnost poslodavaca da uplaćuju sredstva u Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje, nego da ih zapošljavaju. Shodno preporuci PSSE i Evropske komisije, sredstva Fonda se efikasnije koriste, pa je u posljednje tri godine Upravni odbor Zavoda za zapošljavanje za finansiranje projekata zapošljavanja lica sa invaliditetom odobrio sredstva u iznosu od 4,5 miliona eura, a ove godine planira da obezbijedi još veća sredstva. Napredak je ostvaren i u zaštiti LGBT populacije, do sada je održano pet povorki ponosa, a samo na prvoj zabilježeni su manji incidenti. O problemima LGBT populacije sve češće se govori u javnosti i to više nije tabu tema.

Šef Delegacije Skupštine Crne Gore u PSSE, dr Predrag Sekulić je informisao da Delegacija djeluje na dva načina- u samoj PSSE, na plenumu, komitetima i učešćem u misijama za posmatranje izbora i u Skupštini Crne Gore gdje prenose iskustva, akcije i inicijative pokrenute u PSSE, a prilikom donošenja zakona nerijetko podnose amandmane u skladu sa preporukama PSSE. Informisao je da je Delegacija Skupštine CG u PSSE, u skladu sa predlogom Odbora za pravna pitanja i ljudska prava PSSE, 2015. godine podnijela Amandman na Predlog zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti. Amandmanom je predloženo da se zatvoreniku koji ima preko 50 godina života, koji je obolio od teže akutne bolesti ili se njegova hronična bolest pogoršala, zbog čega mu prijete smrtni ishod, može odobriti na neodređeni vremenski period prekid izvršenja kazne zatvora, uz prethodno pribavljen nalaz i mišljenje nadležnog ljekarskog konzilijuma. Vlada Crne Gore je prihvatila navedeni Amandman. Takođe, Delegacija se pridružila aktivnostima PSSE povodom obilježavanja Međunarodnog dana migranata i u decembru 2015. godine posjetila Prihvatište za strance u Spužu. Uvjeren je da su aktivnosti Delegacije pomogle Odboru za monitoring i Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope da donese odluku o ukidanju monitoringa i otvaranju post-monitoring dijaloga sa Crnom Gorom.

Predsjednik Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope Pedro Agramunt je čestitao Crnoj Gori na desetogodišnjici članstva u Savjetu Evrope i ocijenio da ovaj period nije mali, ali je dovoljno dug da se shvati šta je Savjet Evrope i kako može da pomogne državi. Podsjetio je da je Crna Gora ratifikovala 87 konvencija Savjeta Evrope, a među njima ukazao na važnost: Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Konvencije o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), Konvencije o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i zlostavljanja i Evropske socijalne povelje. Podstakao je Skupštinu Crne Gore da nastavi pozitivnu dinamiku ratifikacije preostalih konvencija ističući Konvenciju o manipulaciji na sportskim takmičenjima i Dodatni protokol uz Konvenciju o prevenciji terorizma.

Predsjednik PSSE je ocijenio da je Crna Gora ključna zemlja na Zapadnom Balkanu i bitno je da ostane stabilna kako bi pomogla susjedima koji prolaze kroz period nestabilnosti. Stoga je veoma važno

učeeće Crne Gore u svim procesima. Smatra da eksperti Savjeta Evrope mogu pomoći Crnoj Gori u ostvarivanju njenih strateških prioriteta, posebno u evropskim integracijama. Ponudio je pomoć Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope i Odbora za pravna pitanja i ljudska prava u razvijanju mehanizama za postupanje po konvencijama i presudama Evropskog suda za ljudska prava.

S obzirom da je informisan da opozicija bojkotuje rad Parlamenta i da Delegacija Skupštine Crne Gore u PSSE ne djeluje u punom sastavu, naglasio je da poslanici vlasti treba da ulože dodatne napore u realizaciji planiranih aktivnosti.

Predsjednik PSSE je upoznao učesnike sastanka sa ključnim prioritetima njegovog ovogodišnjeg predsjedavanja Parlamentarnom skupštinom i naveo da će fokus aktivnosti biti na preduzimanju mjera u borbi protiv populizma i terorizma, na rješavanju aktivnih i zamrznutih konflikata i migrantske i izbjegličke krize. Dugoročno gledano, populizam je najznačajniji problem, a kratkoročno- terorizam, potovo međunarodni. Ocijenio je da je uspješno suočavanje sa navedenim izazovima moguće jedino zajedničkim naporima svih zemalja, ističući značajnu ulogu koju parlamenti imaju u promovisanju poštovanja temeljnih evropskih vrijednosti, ljudskih prava i vladavine prava. Dodao je da je Inicijativa „Ne mržnji- ne strahu“, koju je pokrenuo u junu 2016. godine, usmjerena na promovisanje zaštite ljudskih prava, posebno protiv mržnje i netrpeljivosti. Pojasnio je da Inicijativa nije politička, već se odnosi na sve građane koji na međunarodni terorizam ne treba da reaguju mržnjom i strahom. Ovu Inicijativu podržao je veliki broj visokih državnih zvaničnika, predstavnika evropskih i međunarodnih institucija, a čak i članovi kraljevske porodice. Izrazio je zabrinutost zbog sve većeg populizma i naglasio da su nam vrijednosti Savjeta Evrope potrebne više nego ikada, jer postoje grupacije koje žele da destabilizuju države, kao i ekstremističke grupe, koje krše ljudska prava. Zbog toga je neophodno da poslanici informišu građane o ovom problemu. Uvjeren je da problem u jednoj državi članici Savjeta Evrope predstavlja problem cijelog Savjeta Evrope i svi solidarno treba da doprinesu njegovom rješavanju.

Zbog velikog problema sa kojim se danas suočavamo- migrantskom i izbjegličkom krizom, najavio je da će jedan dan narednog junskog zasijedanja Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope biti posvećen tome. Predstaviće se izvještaji četiri odbora, mišljenje Komisije za izbjeglice, kao i ekspertska mišljenja, a namjera je da se ovo značajno pitanje riješi. Pozvao je na dostavljanje ideja kako bi našli pravi odgovor i pokušali da nađu istinu i, s tim u vezi, pozvao predstavnike Skupštine Crne Gore da podrže ideje PSSE. Naglasio je da im je veoma značajna podrška velikih političkih partija koje poštuju principe Savjeta Evrope, a da se ne može imati povjerenja u partije ekstremne desnice i ljevice. Ukazao je na probleme sa kojima se suočava Turska, navodeći pokušaj državnog udara i veći broj terorističkih napada u ovoj zemlji, što je prouzrokovalo više od tri miliona izbjeglica.

Predsjednik PSSE je istakao da je veliki uspjeh Savjeta Evrope što u prethodnih sedamdeset godina nije bilo ratova u Evropi, već samo manjih konflikata. Ukazujući na zamrznute i trenutno aktivne konflikte u Evropi, informisao je da će krajem godine organizovati seminar o parlamentarnoj diplomatiji na kojem će razmijeniti ideje o mirnom rješavanju konflikata.

Šef Delegacije Skupštine Crne Gore u PSSE dr Predrag Sekulić je iskazao spremnost za podršku, ocjenjujući da pojedinačno kao države ne možemo ništa, ali kao građani Evrope možemo sve. Kad je u pitanju terorizam, populizam i migrantska kriza, možemo da pomognemo.

Sagovornici su iskazali zadovoljstvo uspješnom saradnjom Crne Gore i Savjeta Evrope uz očekivanje da će ista biti nastavljena i u narednom periodu.

ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA
Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković